

Робоча програма навчальної дисципліни

Назва курсу	ПСИХОЛОГІЯ МОТИВАЦІЇ
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень Доктор філософії
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія
Статус дисципліни	вибіркова
Форма здобуття освіти	Заочна, дистанційна
Обсяг дисципліни	5
Мова викладання	Українська
Викладач (-і)	Петрунько О.В.
Профайл викладача (-ів)	Петрунько Ольга Володимирівна — Університет «КРОК»
Контактний телефон	+380679156790
E-mail	OlgaPV@krok.edu.ua
Консультації	Он лайн- консультації: в кабінеті студента

1. Коротка анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Психологія мотивації» є вибірковою складовою освітньо-професійної програми підготовки аспірантів у контексті формування їх навчально-професійних компетентностей та компетенцій.

Метою освоєння дисципліни «Психологія мотивації» є набуття аспірантами системи наукових знань про мотиваційну сферу особистості, чинники її становлення, основні закономірності та механізми впливу мотивації на психологічне самопочуття, соціальну та професійну сфери життя і діяльність особистості; освоєння практичних компетенцій з мотиваційного менеджменту.

Завдання курсу:

1) сформувати у здобувачів систему теоретико-прикладних знань щодо мотиваційної сфери особистості, розвитку мотивації та основних питань мотиваційного менеджменту і самоменеджменту;

2) ознайомити здобувачів з різними теоріями мотивації, зв'язками між цими теоріями та міждисциплінарними їх зв'язками з іншими сферами загального і спеціального психологічного знання;

3) сформувати у них систему знань, умінь і навичок із комплексного дослідження мотивації особистості, соціальних груп, організацій, а також оптимізації мотивації в різних умовах і на різних етапах їх розвитку;

4) сформувати систему знань, умінь і навичок щодо розробки й проведення тренінгів мотивації та використання інших інтерактивних методів з її оптимізації;

5) сформувати уявлення про феномен полімотивованості діяльності, психологічні особливості зовнішньої та внутрішньої мотивації;

6) ознайомити студентів з експериментальними дослідженнями мотиваційних явищ: напрямками, формами та змістом роботи психолога при дослідженні проблем мотивації та їх корекції;

7) активувати здобувачів не лише до професійного, а й до особистісного росту на ціннісно-сміслових мотиваційних засадах.

У результаті засвоєння курсу здобувачі мають знати

- природу та психологічну сутність мотивації з погляду різних теорій;
- структуру мотиваційної сфери особистості (що таке потреба, спонука, мотив, мотивація і як вони пов'язані з діяльністю і поведінкою);
- джерела мотивації пізнавальної, навчальної та інших видів діяльності;
- особливості зв'язків мотивації з цілепокладанням, а також з емоційною та вольовою сферами особистості;
- особливості мотиваційних процесів в діяльності організації;
- методи дослідження мотивації;
- засоби і методи оптимального мотивування та управління мотивацією;

Мають уміти:

- застосовувати набуті знання у процесах міжособистісної та організаційної комунікації;
- діагностувати мотиваційні особливості та скласти характеристику мотиваційної сфери особистості;
- здійснювати комплексні дослідження мотивації в умовах організацій різного типу;
- враховувати особливості мотивації особистості в роботі конкретного колективу з метою оптимізації спільної діяльності;
- розробляти системи рекомендацій щодо оптимального мотивування окремих осіб, соціальних груп, організацій;
- розробляти й проводити тренінги мотивації, активно застосовувати інші інтерактивні засоби управління мотивацією.

2. Результати навчання – опанування низки світоглядних, професійних та особистісних компетентностей, як от:

- усвідомлення системних зв'язків мотивації з іншими сферами соціального і психологічного знання та емпіричного буття людини;
- розуміння причин, механізмів і закономірностей виникнення криз особистісного розвитку, що виникають через брак мотивації;
- здатність здійснювати структурно-функціональний аналіз мотиваційних процесів та ефективного ними управляти.

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин/ кредитів ECTS	
Загальна кількість годин / форма навчання	денна	заочна
Лекції	20	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20	20
самостійна робота	110	110

4. Пререквізити. Опанування курсу «Психологія мотивації» передбачає використання знань із дисциплін «Філософія», «Соціологія», «Соціальна психологія», «Загальна психологія», «Психологія розвитку», Дитяча та педагогічна психологія».

5. Технічне й програмне забезпечення/обладнання: сучасний гаджет, підключений до мережі Інтернет; наявність у студента активованого аккаунта в Офісі 365, корпоративної пошти та підключення до платформи дистанційного навчання «Moodle»; встановлені на телефон/ПК додатки/спеціальні програми, що забезпечують відвідування онлайн занять через сервіси Zoom або MS Teams.

6. Програма навчальної дисципліни

Вступ. Психологія мотивації як сучасна науково-прикладна дисципліна. Науковий дискурс дисципліни. Предмет і завдання дисципліни. Психологія мотивації як осмислена стратегія життя і активної діяльності людини.

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні та методичні засади дослідження мотивації.

Тема 1. Загальні уявлення про мотивацію та її структуру.

Уявлення про мотивацію. Мотивація як важливий елемент у структурі особистості Соціально-психологічна природа мотивації. Мотивація як ієрархія

мотивів. Мотиваційна сфера особистості, її особливості, структура, механізми функціонування і розвитку в онтогенезі. Мотивація і діяльність. Мотивація і мотивування як система дій щодо активації поведінки людини. Мотивація і поведінка. Мотивація і емоції. Зв'язок мотивації з інтересами, потребами, цілями, активністю та волею людини. Фактори активації мотивації. Види активації: стимулювання, маніпулювання, мотивування.

Тема 2. Теорії мотивації.

Асоціаністське тлумачення мотивації. Інтроективна психологія про мотиви поведінки. Неофрейдизм, екзистенціалізм та гуманізм про мотивацію як основу розвитку особистості. Теорії оптимальної активації. Діяльнісний підхід до мотивації поведінки. Мотивація у структурі вчинку. Боротьба мотивів і творчість. Змістові та процесуальні теорії мотивації. Змістові теорії мотивації. Теорія потреб Г. Мюррея. Соціально-психологічна теорія мотивації Е. Мейо. Теорія самоактуалізації А. Маслоу. Ієрархія потреб і мотивів теорії А. Маслоу. Теорія трьох рівнів потреб ERG К. Алдерфера. Теорія потреб М. І. Туган-Барановського. Реверсивна теорія мотивації М. Дж. Аптера. Двофакторна теорія мотивації Ф. Герцберга. Теорія зустрічних потреб Д. МакКлелланда. Теорія неупередженості Дж. Адамса. Теорія соціальних підкріплень Б. Скіннера. Теорія самоефективності А. Бандури. Теорія ключового і загального збудження Д. Хебба. Диспозиційна теорія Г. Оллпорта. Теорія когнітивного дисонансу Л. Фестінгера. Теорія атрибуції Дж. Роттера. Теорії мотивації досягнення успіху Д. Мак-Клелланда, Д. Аткинсона, Х. Хекхаузена. Теорія мотиваційного менеджменту Д. Макрегора. Процесуальні теорії мотивації. Теорія очікувань В. Врума. Теорія справедливості С. Адамс. Ситуаційна доповнюваність мотиваційних теорій. Теорія атрибуції (Ф. Хайдер, Г. Келлі). Комплексна теорія мотивації, або модель Портера-Лоулера. Мотивація в теорії поля К. Левіна.

Тема 3. Види мотивації та мотиваційна спрямованість особистості.

Мотиваційні характеристики особистості. Складові спрямованості особистості. Типи спрямованості: особистісна, професійна, емоційна, смисложиттєва. Види мотивації. Позитивна і негативна мотивація. Внутрішня і зовнішня мотивація. Три види зовнішньої мотивації: матеріальна; трудова; статусна. Мотивація нормативна, примусова та мотивація стимулювання. Цільова та парацільова мотивація. Мотивація пристосування та мотивація подолання. Мотивація конформізму та мотивація нон-конформізму. Мотивація навчання та мотивація захисту. Творчість як мотивація. Стратегічна та тактична мотивація. Комбінаторна мотивація. Інтегральна мотивація. Два типи мотивації, за А. Маслоу: мотивація подолання дефіциту та мотивація розвитку.

Змістовий модуль 2. Дослідження мотивації в експериментальній, диференціальній та соціальній психології.

Тема 4. Об'єктивна і суб'єктивна діагностика мотивації. Загальнопсихологічні та спеціальні методи дослідження мотивації.

Дослідження мотивації досягнень та успіху (Х. Хекхаузен). Діагностика мотивації досягнень за допомогою методики ТАТ (складання розповідей за

картинками). Діагностика особистісної причинності (дослідження локус-контролю за Дж. Роттером). Експрес-діагностика з визначення мотивації праці. Методика вимірювання афіліативної тенденції і чутливості до відкидання (А. Мехрабін). Методика діагностики ціннісних орієнтацій (М. Рокич). Проективні методи діагностики мотивації: тест фрустрації С. Розенцвейга; тест руки Вагнера та інші. Методика визначення спрямованості особистості Б. Басса. Акціональні методи дослідження мотивації (або методи дослідження дією). Дослідження навчальної мотивації (автор: Н. Лусканова). Методика вивчення мотивації навчання у вузі Т. І. Іль'їної. Методика «Готовність до ризику» (PSK) Шуберта. Методика вивчення мотивів навчальної діяльності студентів, модифікована А. О. Реаном, В. О. Якуніним. Опитувальник «Мотивація успіху і страх невдачі» А. О. Реана. Тест «Смисложиттєві орієнтації» (СЖО), адаптований Д. О. Леонтьєвим. Тест «Мотиви вибору професії» (Р. В. Овчарової). Оцінка професійної направленості особистості (автор: Є. І. Рогов) та інші методи і методики.

Тема 5. Дослідження мотивації в організаціях.

Дослідження мотиваційного потенціалу працівника та колективу організації. Оцінка персоналу в системі мотивації праці. Зміст, методи і процедури оцінки як складові системи оцінки персоналу. Складові оцінки персоналу: зміст оцінки; методи оцінки; процедури оцінювання. Критерії оцінки: оцінка особистих і ділових якостей працівників та оцінка процесу і результатів їхньої праці. Методи оцінювання персоналу: 1) методи безпосереднього вивчення особистості (співбесіда, анкетне опитування, інтерв'ю, біографічний метод, метод самооцінки та ін.); 2) експертні методи (оцінка службовців керівництвом, колегами, групою експертів та ін.); 3) психофізіологічні і медичні методи (оцінка темпераменту, особливостей нервової системи, здоров'я, витривалість, працездатність та ін.); 4) методи професійних переміщень (стажування на інших посадах); 5) конкурсні методи (іспити, рейтингові оцінки та ін.); 6) методи тестування (вивчення особистісних і професійних якостей); 7) проектні методи (функціонально-рольова ідентифікація). Атестація і змагання в контексті оцінки мотивації персоналу. Функції атестації персоналу.

Модуль 3. Управління мотивацією, або мотиваційний менеджмент.

Тема 6. Брак мотивації як психологічна проблема особистості.

Сутність мотиваційного процесу в організаціях. Мотивація співробітників та мотивація керівництва: пошук точок дотику. Модель процесу мотивування: усвідомлення потреби, цілеспрямовані дії (поведінка) та задоволення потреби. Мотивація і стимулювання. Стимулювання мотивації праці. Види стимулювання. Матеріальні і нематеріальні стимули. Позитивне (винагорода) і негативне (покарання) стимулювання. Внутрішні і зовнішні винагороди.

Ситуаційні та формувальні чинники мотивації. Психічні та соціально-психологічні механізми розвитку і формування мотивації. Механізм мотиваційного зсуву. Мотиваційне переключення. Мотиваційне обумовлення. Мотиваційна (емоційна) фіксація. Три компоненти мотивації: спонукання;

спрямування; підтримка поведінки, спрямованої на досягнення мети. Процесуальний і результативний компоненти мотивації та її розвитку.

Зовнішні та внутрішні джерела мотивації. Мотиваційні стратегії та спрямованість особистості. Мотиваційні тенденції: досягнення успіху та уникання неспіху. Внутрішньо організована мотивація та самомотивування. Основні фактори внутрішньої мотивації: потреба у самодетермінації та компетентності. Фактори виникнення чуття особистісної причинності та безпорадності.

Тема 7. Мотиваційний процес в організаціях.

Моделі мотивації праці: традиційна модель, модель відносин взаємодії, модель людських ресурсів. Функції мотивації праці: сприяння досягненню цілей організації; задоволення потреб членів організації; зміцнення корпоративного духу та створення позитивного психологічного клімату в колективі; можливість оцінити працю людей та її ефективність в умовах стимулювання. Традиційні та інноваційні методи оптимізації мотивації. Система методів мотивації: соціально-економічні, соціально-психологічні, психологічні методи. Сучасні імітаційні (ігрові й інші) та неімітаційні (дискусійні, акціональні) методи формування мотивації. Солідарність як метод формування мотивації. Умови і принципи формування мотивації. Принцип системності управління мотивацією. Принцип рефлексивності. Показники оптимальної мотивації в організації: підтримання необхідної продуктивності та її підвищення; підтримання норм організації та їх удосконалення. Тренінг як інструмент розвитку мотивації.

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Потреби, спонуки, мотиви, цілі та воля в житті і діяльності людини	2/2
2.	Основні мотиваційні теорії	4/4
3.	Загальна діагностика мотивації	4/4
4.	Діагностика мотивації в організаціях	4/4
5.	Менеджмент і самоменеджмент мотивації	2/2
6.	Мотиваційний процес в організації	2/2
7.	Тренінг та ігрові технології розвитку мотивації	2/2

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготовка до семінарських занять за темами: 5 годин на один семінар	30
2	Складання термінологічного словника	30
3.	Виконання ІНДЗ (у разі потреби)	5 – 20
	Разом	60

9. Індивідуальні завдання (у разі потреби)

Якщо в межах часу самостійної роботи студентів передбачається виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (навчального проекту) до окремого розділу, теми або дисципліни в цілому:

Зміст індивідуального навчально-дослідного завдання (навчального проекту)	Рекомендований час (години)
Есе на задану тему (2-3 сторінки, Roman Times, інтервал 1.5) Презентація в Павер Поінт (від 13 слайдів). Реферат (10-12 стор., Roman Times, інтервал 1.5).	5-20 (залежно від складності)

10. Методи навчання

Під час навчання застосовується пояснювально-ілюстративний метод навчання (лекційні, семінарсько-практичні заняття) із застосуванням інтерактивних та активних методів навчання.

11. Методи контролю

Для визначення успішності навчання використовуються контрольні заходи. Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретного завдання.

Підсумковий контроль проводиться для оцінки результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни (семестровий контроль) або відокремлених за робочим навчальним планом модулів.

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми поточного контролю усне опитування.

Під час вивчення даної дисципліни використовуються такі форми модульного (проміжного) контролю: письмова контрольна робота.

Під час вивчення даної дисципліни використовується така форма семестрового контролю: диференційований залік.

12. Розподіл балів, які отримують студенти (за накопичувальною системою)

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за шкалою Університету (0-100, з урахуванням необов'язкових завдань – 120 балів) та національною шкалою.

12.1. Схема нарахування балів з дисципліни

Види та зміст обов'язкових завдань	Максимальна оцінка	Примітки
Упродовж семестру	60	
Заліковий контроль (тестовий)	40	
Виконання індивідуального завдання	10 (в разі потреби)	

Разом:	110	
--------	-----	--

*Максимальний бал за виконання необов'язкових завдань – 20.

12.2. Умови нарахування балів

Високий рівень (100-90% балів за завдання) Студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Достатній рівень (89-70% балів за завдання) Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає несуттєві неточності.

Задовільний рівень (69-60% балів за завдання) Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях.

Низький рівень (59-50% балів за завдання) Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

12.3. Критерії підсумкового оцінювання

Проміжок за накопичувальною шкалою Університету	Оцінка чотирибальною національною шкалою
90 та вище	відмінно
70–89	добре
50–69	задовільно
1–49	незадовільно

13. Методичне забезпечення

До уваги студентів: усі навчально-методичні матеріали (плани лекцій, презентації, завдання/задачі/ситуаційні вправи тощо) подані в Moodle

Посилання на Dspace

<https://dspace.krok.edu.ua/handle/krok/3530>

14. Рекомендована література

Основна:

1. Занюк С.С. Психологія мотивації. К. : Либідь, 2022. 304 с.
2. Іллін Є.П. Мотивація і мотиви. Тернопіль: Навч. книга, 2018. 512 с.
3. Москаленко В.В. Соціальна психологія: підручник. Вид. 2-ге перероблене та доповнене. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 688 с.
4. Особистість у розвитку: психологічна теорія і практика: монографія. за ред. С. Д. Максименка, В. Л. Зливкова, С. Б. Кузікової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2015.

5. Семиченко В.А. Психологія особистості / В.А.Семиченко. К.: Видавець Ешке О.М., 2001. 427с.

Додаткова:

1. Казміренко В. П. Соціальна психологія організацій. К.: Либідь, 1993. 384 с.

2. Кісіль З. Р., Швець Д. В. Мотивація діяльності людини : навчальний посібник у схемах, таблицях, коментарях. Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ, 2023. 154 с.

3. Кроуплі Д. Х. Психологія інновацій в організаціях. Харків : Гуманіт. центр, 2019. 346 с.

4. Нижник В. М. Механізм мотивації високопродуктивної праці персоналу підприємств. Хмельницький: ХНУ, 2011. 210 с.

5. Панок В. Г. Практична психологія. Теоретико-методологічні засади розвитку : Монографія. Чернівці : Технодрук, 2010. 486 с.

Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

- перелік питань, які виносяться на семестровий контроль розташовано на платформі <https://dist.krok.edu.ua/course/view.php?id=503#section-10>
- сертифікати проходження дистанційних чи онлайн курсів за відповідною тематикою можуть бути зараховані за умови виконання вимог, наведених у відповідному положенні:

Робочу програму навчальної дисципліни:

Складено професором кафедри психології, д. психол. наук, О.В. Петрунью.

Ухвалено кафедрою психології (протокол засідання кафедри психології № 5 від 23.12.2024 р.).